

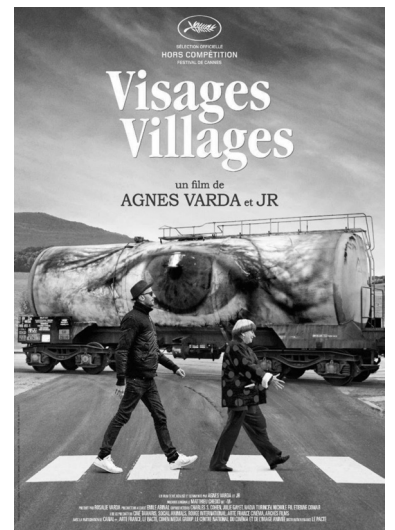

Carrer Portal Nou, 7 - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.com
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA

CARAS Y LUGARES
Visages, villages
França, 2017
Direcció: Agnès Varda, JR
Durada: 90 min
Gènere: Documental
Idioma: francès
Data de prestrena: 03/05/2018

Sempre atenta a la realitat, sempre imaginativa

Des de l'any 1954 en què, amb experiència com a fotògrafa, però sense formació com a cineasta, va realitzar el seu primer llargmetratge, «La Pointe Courte», en el qual a coniuen imatges documentals de la vida en un barri, de pescadors de Seta amb la ficció d'una parella en un moment de crisi, Agnès Varda ha fet cinema amb un esperit de llibertat que l'ha dut a traspasar les convencions genèriques i a inventar constantment les seves formes. Fa, per tant, més de sis dècades que Varda crea imatges cinematogràfiques amb una voluntat de testimoniar el real i a la vegada d'expressar el seu imaginari, una tensió que la fa moure entre el documental i la ficció, la naturalitat i l'artifici, la vida i la representació. De fet, tot i la diversitat d'una filmografia amb obres tan fonamentals com «Cléo de 5 a 7» (1961) i «Sans Toit ni Loi» (1984), hi ha unes constants que, més que correspondre a la voluntat obsessiva d'imposar uns determinats temes i motius visuals, semblen haver-se definit amb la intervenció de l'atzar, que a «Visages, villages» («Rostros y lugares»), la seva nova pel·lícula codirigida amb el fotògraf i artista J.R., refereix com el seu millor assistent. Com si fos un regal del real a través de l'atzar, Agnès Varda va trobar-se durant el rodatge de «Les glaneurs et la glaneuse»/«Los espigadores y la espigadora» (el seu cèlebre documental de l'any 2000 en què, reflectint les contradiccions d'una societat entre l'opulència i la precarietat, retrata una diversitat d'espigoladors del món modern que recullen el que d'altres llencen o rebutgen) una patata en forma de cor que li retornava aquella altra que havia fotografiat cinquanta anys enrere. A «Visages, villages», per posar només un altre exemple, J.R. li parla d'un búnquer de la II Guerra Mundial en una platja normanda, a Saint-Aubin-sur-Mer, que, ho recorda, ella coneix perquè, de jove, va visitar la zona amb un seu amic, el també fotògraf Guy Bourdin. D'aquí, sorgeix unes de les meves belles imatges de la pel·lícula: un antic retrat de Bourdin, un cop ampliat en el camió fotogràfic de J.R., s'instal·la en una paret del búnquer, però la marea fa que l'aigua del mar l'esborri. Unes imatges que dialoguen amb el cinema de Varda, que sovint aborda la memòria i la seva fragilitat, com testimonia un dels seus films més extraordinaris, el curtmetratge «Ulysse» (1982) en què fa una indagació sobre una fotografia (en una platja rocosa,

al fons, hi ha un nen ajagut i un home nu d'esquenes mentre que, en primer terme, hi apareix una cabra morta) que ella va fer vint-i-vuit anys abans a Saint-Aubin-sur-Mer. De fet, són imatges que recorden la naturalesa mateixa del cinema, que mostra la mudança de les coses i la fugacitat dels instants a la vegada que els conserva dins seu. El cas és que Agnès Varda, que aquest mes de maig complirà 90 anys, ha compartit una aventura creativa amb J.R. després que la filla de la cineasta, Rosalie Varda, provoqués una trobada amb la intuïció que la seva mare podria sentir una complicitat amb un artista que s'ha fet cèlebre instal·lant fotografies gegants en cases, ponts i monuments. Un fotògraf-artista urbà al qual Varda va treure del seu medi habitual menant-lo a fer un viatge per diversos llocs, sobretot rurals, de la França. Així, a la manera de Varda, però també de J.R., que també va fer de conductor del seu camió fotogràfic, van anar a l'encontre de persones desconegudes per escoltar-les i retratar-les: pagesos, ramaders, obrers, carters, els últims residents d'un poble miner abandonat (on homenatgen una dona, Jeannine Carpentier, que resta sola en la única casa habitada d'un carrer) i, entre altres, les esposes d'uns estibadors a les quals la cineasta, amb una sensibilitat feminista sempre present, fa visibles dins del món essencialment masculí del port de L'Havre. Persones comunes i anònimes magnificades a través dels retrats gegants sortits del camió de J.R., però que també ens remet a la manera de Varda n'ha convertit abans moltes altres, acostant-s'hi amb una curiositat franca i respectuosa, en els extraordinaris personatges dels seus documentals. Una manera derivada de la seva mirada, sempre oberta als altres i les seves històries de vida. Havent arribat d'una manera tan inesperada com joiosa gairebé deu anys després del seu film autobiogràfic «Les plages d'Agnès», amb el qual semblava tancada la seva filmografia mentre continuava creant imatges per a vídeo-instal·lacions que la fan sentir com una artista plàstica, «Visages, villages» també conté dins seu la història de l'amistat que va crear-se entre Varda i J.R., als quals els separen més de cinquanta anys d'edat, mentre compartien un projecte pel seu propi plaer, com així ho reconeixen, amb el desig de transmetre'l als espectadors. Ho aconsegueixen

amb un film humanista, lúdic, ple d'enginy que celebra la vida i el poder de la imaginació amb la idea que la creació, en la qual hi participen tots aquells que hi intervenen, ajuda a viure en un món convuls com el que batega en el fons de «Visages, villages»: les persones retratades viuen en llocs abandonats, pateixen la crisi econòmica, lluiten contra la pèrdua dels drets laborals. D'altra banda, com és propi de Varda des de la mort del seu company Jacques Demy, la pel·lícula també es tenyeix de malenconia amb les pèrdues que arrossega el pas del temps i la presència dels morts a la memòria dels vius. Així, Varda evoca a Demy, un cineasta que no podia evitar la tristesa encara que fes musicals, però també a l'esmentat Guy Bourdin, a l'escriptora Nathalie Sarraute, al també fotògraf Henri Cartier-Bresson. Però no només els morts són els absents a la vegada tan presents. És així que es fa present Godard, amb el qual Varda va compartir amistat a primers dels anys seixanta. Mai no van enemistar-se, però la vida els ha separat. Més encara des que Godard es va recloure a la seva casa de Rolle, a la vora del llac Lemán. La cineasta parla de Godard (al qual també homenatja amb una seqüència al Louvre que evoca la corredissa dels protagonistes de «Bande à part» en una galeria del museu) a J.R. dient-li que, com el cineasta, amaga els seus ulls darrere d'unes ulleres fosques. En canvi, fins i tot veiem els ulls de Varda sotmesos a una revisió mèdica perquè, des de fa un temps, pateix una malaltia ocular que fa que hi vegi borrós. Acceptant-ho com un dels signes de l'envelliment, Varda, però, no ha perdut la mirada curiosa que va fer treure-li les ulleres a Godard quan aquest, junt amb Ana Karina, va accedir a interpretar un curt burlesc inclòs a «Cleo de 5 a 7». Recordant el seu vell amic, Varda embarca J.R. al tren per visitar Godard a la seva casa de Rolle. No revelarem el resultat de la visita, malgrat que se n'ha parlat des que el film va ser presentat l'any passat al festival de Canes, però sí que, a la vora del llac Lemán, Varda torna a descobrir uns ulls. Potser era un dels objectius d'aquest film que, encara que compartit amb J.R., aporta una nova revisió de les constants de Varda, mestressa del muntatge: la fascinació pels rostres i el gust pels retrats, que va començar a realitzar essent fotògrafa; l'atenció a les coses que desapareixen; la sensibilitat feminista; el reciclatge de les pròpies imatges; la construcció fragmentària a la manera d'un collage; els jocs de paraules; la disposició a l'atzar lligada a una actitud oberta a l'inesperat. I, sens dubte, la llibertat que conserva des que, a meitat dels anys cinquanta, va anticipar l'esperit de la «nouvelle vague», els homes cineastes de la qual li han fet molta ombra. Seixanta anys després de l'eclosió del moviment, però, Varda emergeix cada cop amb més força.

Imma Merino
Col·lectiu de crítics de cinema de Girona